

הדברת הזבובים למעשה

הוכנה קופסה מיוחדת עם נקבים קטנים, דרכם נשפך החומר בכמות הדרושה. במשקים שנוהגים להוציא את הזבל יום-יום מהרפתות מפזרים את הרעל על הזבל לפני הוצאתו; תוך כדי העמסתו על המריצה או על העגלה ופירוקו מתערבב החומר במידה מספיקה בזבל ומשמיד כל חרק שבא במגע עמו.

אחרי הוצאת הזבל יש לפזר שוב את הרעל בתעלה הנקיה ועל זה לשים את הרפד הנקי. לשם פיזור הרעל ברפת של 60 ראש דרושות לא יותר מ־4–5 דקות, כי הפיזור נעשה בקצב ההליכה הרגילה של העובד. בסככות או ברפתות עם רפד עמוק מפזרים את הרעל לפני כל הוספת רפד חדש — בכל 5–10 ימים. מפזרים את החומר על הזבל ואז מכסים אותו בקש נקי ויבש. מפאת ארסיותו הרבה של החומר, רצוי לשים לב לכסות את כל השטח ברפד כדי שהפרות לא תבואנה במגע עם הרעל בשעת רבצן.

את הרפד הישן — היבש, המצטבר כרגיל בצידי הסככה, רצוי מאוד לאסוף בכל שבוע-שבועיים ולהכניסו לסככה פנימה; על ידי כך נשמיד כל רימה או חרק שנמצא גם בפניות אלה, כי אחרת לא יבוא במגע עם הרעל. גם בסככות הגדולות די בדקות מספר לפיזור הרעל ויצא שכל העבודה היא כאין וכאפס לעומת העבודה שהיינו משקיעים בהדברת הזבובים ע"י חומרים אחרים.

גם בפחי האשפה המפוזרים בכל המשק יש להנהיג אותו טיפול. אחרי הרקת הפח שמים קמצוץ מן החומר, ודי בזה עד להרקת הבאה של האשפה.

יש להדגיש במיוחד את יציבותו של החומר, שאינו מאבד מארסיותו בבואו במגע עם חומר אחר רטוב או אפילו בשלוליות מים, במי-שופכין וכו'. אחרי שלושה חודשי טיפול בזבובים כנ"ל במשק דפנה לא הצליח התברואן לאסוף מספר זבובים לצרכי בדיקה במעבדה.

בשנת תשט"ו, הורחבו הניסויים ונכללו 4 משקים נוספים (עמיר, שדה-נחמיה, כפר-בלום ונאות-מרדכי), שהם מבחינה גיאוגרפית

בחבורות "משק הבקר והחלב" מס' 16–17 נכתב הרבה על מכת הזבובים ברפתות ובמשקים בכלל.

אינני רוצה להוסיף ולהרחיב את הדיבור על הסבל הרב שנגרם על ידי הזבובים לפרות ולא-נשים גם יחד. "מכה" זו, שאינה כתובה בתורה, מטרידה אותנו כל השנים, ואנו עומדים אין-אונים במלחמתנו בה.

גם במשקנו נקטנו במשך השנים בכל האמצעים הידועים להשמדת הזבובים. ניסינו כל תכשיר חדש שהופיע בשוק, הבאנו מכשירים חשמליים מארצות-הברית, שהמליצו עליהם מאד מאד כ"מצילים" ממש; כל זה עלה בכסף רב ועבודה רבה, אבל התועלת היתה מועטת, כי התרבות הזבובים במשק החקלאי היא עצומה בגלל כל התנאים הנוחים לכך.

ברצוני למסור הפעם על אמצעי שכבר יצא מגדר הניסויים (לכן לא העזתי לכתוב על כך קודם) והביא עמו הצלה ממש לרוב המשקים באיזור הגליל-העליון. המבקר כיום במשקים שטיפלו בקביעות, בהתאם להוראות מדויקות, בזבובים, יצטרך לטרות הרבה עד שימצא זבורים ברפתו ובשאר בניני המשק. הניסוי הראשון נערך במשק "דפנה" לפני 3 שנים על ידי התברואן של המועצה האיזורית, בהדרכתו ובפיקוחו של פרופסור מר.

בספירת הזבובים שנעשתה לפני התחלת הניסוי נמצאו למעלה מ־300 זבובים על כל פרה ובמספר עצום בכל הסביבה; ברור, שמכאן התפשטו במשק כולו (בחדר-האוכל, בחדרי המגורים וכו'). מטרת הניסוי היתה — לא השמדת הזבובים הבוגרים, כי אם השמדת הרימות ובדרך זו למנוע התחדשות הדורות.

החומר בו השתמשנו הוא הדיאזינן. זהו חומר רעיל ביותר. הוא משתק את הלב של כל חרק שבא עמו במגע. הכמות הדרושה לפיזור היא — גרם אחד לכל מטר מעוקב של זבל. לשם כך מערבבים את חומר הרעל בחול דק ויבש (זה נעשה במעבדה של פרופ' מר בראש-פינה) תוך הקפדה על המנון המדויק. לשם פיזור הרעל

אסכב:

1. אפשר להגיד בוודאות שנמצא חומר מתאים להשמדת הזבובים אשר הוכיח את יעיר לותו במשך 3 שנים רצופות ובמספר משקים רב.
2. רק טיפול רציף מבטיח את ההצלחה, כי הונחת הטיפול לשבוע-שבועיים מאפשרת הופעת דור חדש של זבובים.
3. החומר „דיאזינן“ מצוי בכמות מספקת בארץ; אין הוא נמכר באופן חפשי, אלא נמסר לשימוש למשקים שמקבלים קודם לכן הדרכה מוסמכת מאת תברואן מוסמך.
סקירתי זו אושרה בתוכנה על ידי התברואן האזורי, שעוסק בהדרכה בכל משקי הסביבה שלנו.

לבסוף הערה: ייתכן שמאמר זה נכתב במאור חר כי אנו כבר בתקופת החורף, כשבועיית הדובים כמעט ואינה קיימת. אבל לדעתי דווקא עתה הוא הזמן שהמשקים יתעניינו בדבר, יארגנו טיפול משותף בכמה משקים שכנים או טיפול אזורי, ויהיו מוכנים לפעולה כבר באביב המוקדם, עם התחלת רביית הזבובים. המעוניינים ביעוץ והדרכה יפנו לתברואן של המועצה האזורית בגליל-העליון ומובטחני שיקבלו את כל העזרה.
אליעזר ישראלי
כפר-בלום

מרוחקים זה מזה בטוחי יכולת התעופה של הזבובים ממשק אחד למשנהו.
הרפתנים בעצמם ביצעו את עבודת הפיזור, בהדרכתו ובפיקוחו של התברואן האזורי ושל פרופ' מר עצמו, שלא חסך עמל, ביקר לעיתים קרובות במשקים, בדק את ערימות הזבל, חיטט בזבל שברפתות עם רפד עמוק, על מנת למצוא את הרימות חיות או מתות. היה זה מעניין מאד לראות ולהיווכח שבהתחלת הפעולה, כל עוד התפתחו רימות מהטלת הזבובים הבוגרים, נמצאו כולן מתות בתוך הזבל. אחרי שהזבובים מ„הדור הישן“ מתו נפטק בכלל רבייתם והתחלנו להת-ענג ממש על העבודה ברפת, מבלי להרגיש בכל הטרדה שהיא מהזבובים — הפרות והעובדים גם יחד.

הופסקו כל הריסוסים בד.ה.ט. בחצרות ובחדרי-האוכל, כי גם שם נעלמו הזבובים בליל. בשנת תשט"ז הצטרפו רוב משקי האזור לפעולה זאת, וקיבלו הדרכה, חומרים וכלי-פיזור מאת התברואן של האזור.

חשוב עוד לציין שההוצאה הכספית היא זער-מה בהשוואה לסכומים שהוצאנו לחומרים בהם השתמשנו לפני כן. המשק שלנו הוציא על חומר ההברה בשנת תשט"ז 120 ל"י בס"ה.

עם קריאת הדו"ח

צריך להודות שהדין-וחשבון על תוצאות ביקורת תנובת החלב והשומן, שאותו קראנו בגיליון מס' 18 של „משק הבקר והחלב“ מצטיין הפעם מבחינת הצורה והעריכה; נעים לעיין בו ומעניינות הן הדיאגרמות. גם הפיקוח על ביצוע הביקורת במשקים ופרסום הדו"חים החודשיים בוצע השנה באופן תקין וסדיר ע"י מ. ב.
אולם לדעתי רצוי מאוד שגם בדו"ח שנתי יפורסמו הפרטים על עשר הפרות הראשונות בתנובת החלב והשומן, כשם שזה נעשה בכל דו"ח חודשי.
ציבור הבוקרים עושה בכל חודש הכרה עם עשר הפרות המצטיינות בארץ ומדוע שלא יכיר את עשר הפרות המצטיינות באותה שנה?
אני מציע, איפוא למחבר הדו"ח הח' שלמה, ש„יגלה“ לנו את עשר הפרות המצטיינות בסיכום השנתי. כמובן שעל כל מרכזי הענף במשקים יהיה להמציא כל פעם, עד סוף חודש אוקטובר, לה. מ. ב. את הפרטים על הפרה המצטיינת ביותר ברפתו.

ישראל גורן

עין כרמל, 24.12.1956

להצעת הח' גורן אעיר, כי ספר העדר מציין פרות אלופות, אמהות לרבייה ואת פרת השיא כל שנה. נראה לי שפרסומים אלה דיים להבליט את הישגינו וחבל להשקיע עבודה בפרסומים נוספים בשטח זה.

שלמה